

به نام خدا

**اظهار نظر کارشناسی درباره:**  
**«گزارش کمیسیون اقتصادی در خصوص طرح اصلاح قانون استفاده از خدمات  
تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی»**



مقدمه

گزارش کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در خصوص «طرح اصلاح قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران» به شماره ثبت ۲۶۳ همراه با اصلاحاتی در عنوان<sup>۱</sup> و متن اولیه طرح به صورت عادی به صحن علنی ارائه شده است. در گزارش کمیسیون اقتصادی در خصوص این طرح، یک بند از ماده واحده قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی - مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۲۱ حذف شده<sup>۲</sup> و متنی نیز جایگزین تبصره «۵» ماده واحده<sup>۳</sup> مزبور شده است. براساس آنچه در گزارش کمیسیون آمده است، در صورت تصویب، رویه تعیین حسابرس و بازرس قانونی برخی از دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی و عمومی مثل شهرداری‌ها و دانشگاه‌های دولتی تغییر خواهد کرد که در ادامه به تفصیل بررسی خواهد شد.

**تاریخچه و وضعیت فعلی نظام حسابداری و حسابرسی**

تاریخچه حسابرسی در ایران به قانون تجارت مصوب سال ۱۳۱۱ می‌رسد که در آن مقرر شد مجمع عمومی هر شرکت سهامی یک یا چند بازرس را از بین صاحبان سهام یا خارج از آن انتخاب کند تا با رسیدگی به حساب‌ها و اسناد و مدارک شرکت، درباره اوضاع عمومی شرکت و صورت‌های مالی که مدیریت تهیه می‌کند گزارشی به مجمع عمومی صاحبان سهام بدهد. سپس در قانون مالیات بر درآمد مصوب ۱۳۲۸ استفاده از خدمات حسابداران خبره در امر حسابرسی مالیاتی مصوب شد. در سال ۱۳۴۵ و با تصویب قانون مالیات‌های مستقیم، قانون حسابداران رسمی تشکیل شد. به دلیل افزایش روزافزون تعداد شرکت‌ها و مؤسسات انتفاعی دولتی و ایجاد انواع و اقسام مؤسسات توسط دولت، در سال ۱۳۵۰ شرکت سهامی حسابرسی که سهام آن تماماً متعلق به دولت بود به منظور انجام خدمات حسابرسی شرکت‌های تابعه وزارت دارایی تشکیل شد و متعاقباً حسابرسی اغلب شرکت‌های دولتی به آن واگذار شد. پس از انقلاب اسلامی نیز که مؤسسات حسابرسی متعددی تا سال ۱۳۶۲ ایجاد شده بود، موضوع ادغام مؤسسات حسابرسی بخش عمومی مطرح شد که به تصویب قانون تشکیل سازمان حسابرسی در سال ۱۳۶۲ و تصویب قانون اساسنامه آن در سال ۱۳۶۶ منجر شد. در سال ۱۳۷۲ نیز قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی که مقدمات تشکیل جامعه حسابداران رسمی را فراهم کرد مصوب شد. در سال ۱۳۷۷ و با

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۲۶۳

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت مطالعات اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۷۵۳۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۳/۸



۱. اصلاح قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی.  
۲. د - حسابرسی و بازرسی قانونی شرکت‌ها و مؤسسات موضوع بندهای «الف» و «ب» ماده (۷) اساسنامه قانونی سازمان حسابرسی مصوب ۱۳۶۶.  
۳. تبصره «۵» - دستگاه‌های دولتی می‌توانند از خدمات سازمان حسابرسی - که تنها سازمان حسابرسی دولتی محسوب می‌شود - یا حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی فوق‌الذکر استفاده کنند.

تصویب اساسنامه جامعه حسابداران رسمی، عملاً این جامعه فعالیت خود را آغاز کرد. در حال حاضر دو قانون «اساسنامه سازمان حسابرسی» مصوب سال ۱۳۶۶ و قانون «استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی» مصوب سال ۱۳۷۲ مبنای عمل حسابرسی دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی، عمومی و خصوصی است. طرح مزبور عملاً با اصلاح این دو قانون تغییراتی در خصوص حسابرسی بخشی از دستگاه‌ها و شرکت‌ها ایجاد خواهد کرد.

## تبیین مصوبه کمیسیون

همان‌گونه که پیش‌تر بیان شد براساس این طرح، بند «د» و تبصره «۵» ماده‌واحد قانون «استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی» حذف و متنی جایگزین آن شده است. براساس بند «د» ماده‌واحد، استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی برای حسابرسی و بازرسی قانونی شرکت‌ها و مؤسسات موضوع بندهای «الف» و «ب» ماده (۷) اساسنامه قانونی سازمان حسابرسی<sup>۱</sup> مجاز دانسته شده است. به‌عبارت‌دیگر شرکت‌ها و مؤسسات موضوع بندهای «الف» و «ب» ماده (۷) اساسنامه قانونی سازمان حسابرسی پیش از تصویب قانون «استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی» در سال ۱۳۷۲ صرفاً امکان استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای سازمان حسابرسی را داشته‌اند و بعد از تصویب قانون سال ۱۳۷۲، این اختیار را یافته‌اند که از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح استفاده کنند.

براساس تبصره «۵» ماده‌واحد،<sup>۲</sup> دستگاه‌های دولتی که پیش از تصویب قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی در سال ۱۳۷۲ می‌بایست صرفاً از خدمات تخصصی و حرفه‌ای سازمان حسابرسی استفاده می‌کردند، این اجازه را یافته‌اند که حسابرس و بازرس قانونی خود را از میان سازمان حسابرسی - به‌عنوان تنها سازمان حسابرسی دولتی - و یا حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی موضوع ماده‌واحد استفاده کنند.

به‌طور خلاصه مفاد بند «د» و تبصره «۵» ماده‌واحد قانون «استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی» توسعه دامنه اختیار برخی از شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات در خصوص تعیین حسابرس و بازرس قانونی بوده است.

در گزارش کمیسیون اقتصادی متن زیر به‌عنوان تبصره «۵» جایگزین بند «د» و تبصره «۵» ماده‌واحد است:

**«تبصره «۵» - انتخاب حسابرس و بازرس قانونی در شرکت‌ها و مؤسسات موضوع بند «الف» و «ب» ماده (۷)**

**اساسنامه سازمان حسابرسی - مصوب ۱۳۶۶/۶/۱۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی، شهادت‌های و مؤسسات و شرکت‌های**

**تابعه آن و اشخاص مذکور در صدر ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور - مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰، توسط**

۱. الف - انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی کلیه دستگاه‌هایی که بر طبق اصول چهارم (۴۴) و چهل‌وپنجم (۴۵) قانون اساسی که مالکیت عمومی بر آنها مترتب می‌باشد از قبیل بانک‌ها، مؤسسات و شرکت‌های بیمه و همچنین شرکت‌های دولتی و مؤسسات و سازمان‌های انتفاعی دولتی، مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی، بنیاد مستضعفان و بنیاد شهید و سایر نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکت‌های تحت پوشش آنها و کارخانجات و مؤسساتی که صرف‌نظر از چگونگی مالکیت سرمایه آنها به موجب قوانین و مقررات مربوط توسط مدیریت منتخب دولت و یا تحت پوشش دستگاه‌های اجرایی اداره می‌شوند و سایر دستگاه‌های عمومی که طبق اساسنامه و مقررات مورد عمل مکلف به تعیین بازرس قانونی و انجام حسابرسی می‌باشد.

ب - انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی شرکت‌ها، مؤسسات و دستگاه‌هایی که در مجموع بیش از ۵۰٪ سرمایه آنها به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم متعلق به دستگاه‌های موضوع بند «الف» فوق می‌باشد.

تبصره - انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی توسط سازمان در شرکت‌ها و مؤسسات موضوع این بند که قسمتی از سهام آنها متعلق به بخش غیردولتی (تعاونی - خصوصی) می‌باشد، موکول به تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام است و چنانچه در اساسنامه اختیار تعیین بازرس قانونی و امور حسابرسی از جمله وظایف مجمع عمومی نباشد طبق اساسنامه عمل خواهد شد و در هر صورت نمایندگان صاحب سهام دولت و همچنین نمایندگان صاحب سهام شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌های مذکور در بند «الف» این ماده موظفند رأی به انتخاب سازمان بدهند.

۲. تبصره «۵» - دستگاه‌های دولتی می‌توانند از خدمات سازمان حسابرسی - که تنها سازمان حسابرسی دولتی محسوب می‌شود - یا حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی فوق‌الذکر استفاده کنند.

کمیته‌ای متشکل از رئیس هیئت عالی نظارت سازمان حسابرسی به‌عنوان رئیس، مدیرعامل سازمان حسابرسی، رئیس هیئت عالی نظارت جامعه حسابداران رسمی ایران، دبیر کل جامعه حسابداران رسمی ایران و نماینده دیوان محاسبات کشور، حسب مورد از بین سازمان حسابرسی و یا مؤسسات عضو جامعه حسابداران رسمی ایران براساس معیارهای زیر انجام می‌شود: ۱. سابقه فعالیت حرفه‌ای ۲. ظرفیت نیروی انسانی ۳. امتیاز اکتسابی کنترل کیفیت ۴. تعداد شرکا و مدیران مؤسسه. مؤسسات حسابرسی انتخاب شده مکلفند بلافاصله گزارش حسابرسی خود را به دیوان محاسبات کشور و هیئت عالی نظارت سازمان حسابرسی ارسال نمایند. تخطی از مفاد حکم موضوع این تبصره توسط اشخاص حقوقی مذکور که مورد حسابرسی قرار می‌گیرند، تصرف در اموال عمومی تلقی و متخلف به انفصال موقت درجه شش موضوع قانون مجازات اسلامی محکوم می‌شود. حسابرسان فاقد صلاحیت که بدون داشتن معیارهای فوق اقدام به حسابرسی قانونی این اشخاص حقوقی از جمله شرکت‌ها، مؤسسات و شهرداری‌ها نمایند، به لغو دائم از عضویت در جامعه حسابداران رسمی ایران محکوم می‌شوند. کمیته فوق مکلف است گزارش اجرای این تبصره را حداکثر تا پایان شهریورماه هر سال به اطلاع عموم برساند. دستورالعمل اجرایی این تبصره ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون، توسط کمیته مذکور تهیه می‌شود و به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد.

اشخاص موضوع متن مصوبه علاوه بر شرکت‌ها و مؤسسات موضوع بند «الف» و «ب» ماده (۷) اساسنامه سازمان حسابرسی - مصوب ۱۳۶۶/۶/۱۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی - همان بند «د» ماده واحده قانون «استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی‌صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی» - شامل شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های تابعه آنها و همچنین اشخاص مذکور در صدر ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور - مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ - دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فرهنگستان‌ها و پارک‌های علم و فناوری که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذی‌ربط می‌باشند - نیز می‌شود. لذا به لحاظ اشخاص در مقایسه با شرایط کنونی، شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های وابسته به آنها و همچنین دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی اضافه شده‌اند.

رویه انتخاب حسابرس و بازرس قانونی برای اشخاص موضوع مصوبه نیز تغییر کرده است به‌گونه‌ای که در صورت تصویب طرح اشخاص یاد شده دیگر نمی‌توانند هر مؤسسه حسابرسی یا حسابدار رسمی که تمایل دارند را به‌عنوان حسابرس و بازرس قانونی خود انتخاب کنند، بلکه دایره انتخاب آنها محدود به سازمان حسابرسی و فهرستی خواهد بود که توسط شورای عالی که در متن تشریح شده از میان مؤسسات عضو جامعه حسابداران رسمی ایران براساس معیارهای بیان شده - سابقه فعالیت حرفه‌ای، ظرفیت نیروی انسانی، امتیاز اکتسابی کنترل کیفیت، تعداد شرکا و مدیران مؤسسه - تعیین می‌شود.

تغییر دیگری که تصویب متن پیشنهادی ایجاد می‌کند، تکلیف مؤسسه حسابرسی انتخاب شده (سازمان حسابرسی یا مؤسسات حسابرسی که جزء فهرست اعلامی از سوی شورای مزبور در متن مصوبه) به ارسال گزارش حسابرسی به دیوان محاسبات و هیئت نظارت سازمان حسابرسی است که در حال حاضر رویه نیست. در پایان نیز ضمانت اجرایی برای تحقق مفاد متن تعبیه شده است. تخلف اشخاص حقوقی موضوع متن به‌منزله تصرف در اموال عمومی قلمداد شده و به انفصال موقت درجه شش منجر خواهد شد. حسابرس متخلف نیز به لغو دائم از عضویت در جامعه حسابداران رسمی ایران محکوم خواهد شد.

## اظهار نظر در خصوص محتوای مصوبه کمیسیون

نظامات مربوط به حسابرسی چه برای اشخاص عمومی و چه برای اشخاص خصوصی اهمیت قابل توجهی در حکمرانی کشورها از منظر ایجاد شفافیت و جلوگیری از فساد و فرار مالیاتی دارد. متأسفانه وضعیت حسابرسی در ایران با جایگاهی که باید داشته باشد، فاصله بسیاری دارد که بخشی از آن مربوط به مشکلات موجود در ساختار و رویه‌های نظام حسابرسی در کشور است که باید از سوی دولت و مجلس مورد توجه قرار گیرد. البته طرح حاضر ورودی به تغییر ساختارهای تنظیم‌گری و نظارتی ندارد و تنها رویه انتخاب حسابرس و بازرس قانونی برای برخی از شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات عمومی را تغییر می‌دهد. همان‌گونه که پیش‌تر بیان شد، پیش از تصویب ماده واحد قانون «استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی‌صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی» در سال ۱۳۷۲ براساس قانون اساسنامه سازمان حسابرسی مصوب سال ۱۳۶۶، حسابرسی و بازرسی قانونی دستگاه‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات عمومی توسط سازمان حسابرسی که دولتی است، صورت می‌گرفت. پس از سال ۱۳۷۲ حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران اجازه یافتند که به‌عنوان حسابرس و بازرس قانونی این اشخاص ایفای نقش کنند.

حسابرس از یک طرف باید وظیفه حرفه‌ای خود که حسابرسی و بازرسی قانونی است را به‌درستی انجام دهد و گزارش باکیفیت تهیه کند و از طرف دیگر رضایت مشتری خود را برای تداوم همکاری به‌دست آورد. از این‌رو در شرایطی که مشتری بخواهد بخشی از عملکرد خود را مخفی کرده یا به‌نحو دیگری گزارش کند، حسابرس دچار تعارض منافع خواهد شد. در این شرایط وجود یک دستگاه ناظر مستقل و مقتدر در حوزه حسابرسی ضروری است و پنجمین اصل از اصول یازده‌گانه انجمن بین‌المللی تنظیم‌گران حسابرسی مستقل (IFIAR<sup>۱</sup>) نیز تأکید دارد که نهاد تنظیم‌گر یا ناظر حسابرسی باید اطمینان یابد که کارکنان آنها مستقل از حرفه هستند؛ اما در حال حاضر حرفه حسابرسی برخلاف رویه‌های جدید در سایر کشورها به‌صورت خودانتظام اداره می‌شود و افرادی که خود درون حرفه فعالیت دارند ناظر فعالیت حرفه‌ای هستند. براساس اساسنامه جامعه حسابداران رسمی ایران - که نظارت حرفه‌ای بر کار حسابرسان یکی از اهداف آن است - انتخاب همه اعضا (۱۱ عضو) شورای عالی جامعه حسابداران رسمی ایران از میان و توسط حسابداران رسمی عضو جامعه صورت می‌گیرد و حداقل ۴ عضو از ۱۱ عضو شورای عالی، از اعضای شاغل در حرفه حسابرسی هستند. اگرچه این معضل یعنی ضعف ساختارهای نظارتی در حوزه حسابرسی، منحصر به حسابرسی شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات عمومی نیست و در سال‌های اخیر تخلفاتی در حسابرسی شرکت‌های بورسی نیز صورت گرفته است، اما طراحان طرح تنها به شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات عمومی پرداخته‌اند و رویه متفاوتی برای انتخاب و تا حدی نظارت بر عملکرد حسابرسان آنها پیشنهاد داده‌اند. به عبارت دیگر انتخاب حسابرس و بازرس قانونی توسط خود شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات عمومی از میان حسابداران رسمی و مؤسسات حسابرسی با هر کیفیتی، نتایج مناسبی نداشته است و این امر نظارت حاکمیت بر این نهادهای عمومی را با مشکل مواجه کرده است؛ لذا پیشنهاد تغییر رویه و محدود شدن دایره انتخاب اشخاص مشمول را داده‌اند. این رویه پیش‌تر از سوی سازمان بورس و اوراق بهادار و بانک مرکزی به‌صورت جداگانه اجرا شده بود. به عبارت دیگر سازمان بورس و اوراق بهادار و بانک مرکزی نیز سازوکار مربوط به تأیید صلاحیت و ساختار نظارتی موجود در حوزه حسابرسی را کافی ندانسته و به تهیه فهرست معتمد حسابرسان و نظارت بر آنها اقدام کرده‌اند. ظهور و بروز این رویه‌های پیشین نیز مؤید وجود مشکلات در نظام حسابرسی و به‌ویژه بخش نظارت است و ضرورت اصلاح در این حوزه را نشان می‌دهد. البته طرح دیگری در حال حاضر در کمیسیون اقتصادی با عنوان «طرح نظام جامع حسابداری و حسابرسی» شماره ثبت ۲۵۹

1. The International Forum of Independent Audit Regulators

در حال بررسی است که همان طور که از عنوان آن و مواد پیشنهادی آن پیداست به دنبال اصلاح ساختار کلی نظام حسابرسی است. تغییر رویه انتخاب حسابرسان شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات عمومی و اضافه شدن اقدام‌هایی که نظارت بر حسابرسان را تا حدی تقویت می‌کند، ممکن است تا حدی به بهبود کیفیت گزارش‌های حسابرسی و شفاف‌تر شدن عملکرد شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات عمومی کمک کند. به عبارت دیگر در این طرح، طراحان به دنبال آن هستند که با تغییر رویه انتخاب حسابرسان شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات عمومی، عملکرد آنها را شفاف‌تر کرده و نظارت بر آنها را تقویت کنند. بر این اساس اگرچه این طرح به شکل جدی به نقصان‌های نظام حسابرسی نپرداخته است، اما تغییرات پیشنهادی می‌تواند بهبود عملکرد و نظارت بر شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات عمومی بیانجامد. البته این طرح در حد خود کاستی‌هایی نیز دارد برای نمونه، در طرح مشخص نشده است که پس از ارسال گزارش حسابرسی به دیوان محاسبات یا هیئت نظارت سازمان حسابرسی قرار است چه اتفاقی بیفتد. آیا قرار است این دو نهاد کیفیت این گزارش‌ها را بررسی کنند و نتیجه بررسی قرار است چگونه منعکس شود؟ به‌عنوان نمونه سازمان بورس که حسابرسان معتمد را براساس شاخص‌های کیفی انتخاب کرده و ناشران بورس را موظف به انتخاب حسابرس از میان آنها کرده است، سازوکاری برای بررسی کیفیت گزارش‌های حسابرسان و جریمه متخلفان دارد.

## نکات حقوقی

۱. نظر به اینکه برخی اصطلاحات مصرح در تبصره «۵» اصلاحی، از اتقان حقوقی لازم برخوردار نبوده و ابهام دارند، با بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۶ مقام معظم رهبری مغایر به‌نظر می‌رسند. تعریف قانونی معیار برای مؤسسات موضوع بندهای «الف» و «ب» ماده (۷) اساسنامه قانونی سازمان حسابرسی مصوب ۱۳۶۶، از حیث حقوقی ابهام دارد. به‌عنوان مثال، مشخص نیست کدام تعریف قانونی از (شرکت‌های دولتی و مؤسسات و سازمان‌های انتفاعی دولتی) و (نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکت‌های تحت پوشش آنها) و (دولت) و (دستگاه‌های اجرایی) و (دستگاه‌های عمومی) که در بندهای «الف» و «ب» ماده (۷) اساسنامه قانونی سازمان حسابرسی مصوب ۱۳۶۶، مورد تصریح قرار گرفته‌اند، مدنظر قانونگذار است. در قوانین برای هر یک از این اشخاص، تعاریف و ضوابط متعددی ارائه شده است و باید مشخص شود که کدام یک از این تعاریف، برای هر یک از این اشخاص، در این طرح مدنظر مجلس است. همین امر در خصوص اصطلاح (مؤسسات و شرکت‌های تابعه آن) مصرح در تبصره «۵» اصلاحی، از حیث معیار قانونی تابع بودن و نبودن، وجود دارد.
۲. نظر به اینکه ماهیت انتخاب حسابرس و بازرسی قانونی، امری اجرایی است، و نظر به اینکه حدود صلاحیت دیوان محاسبات کشور در اصل پنجاه‌وپنجم (۵۵) قانون اساسی تعیین شده است، حضور نماینده دیوان محاسبات کشور در کمیته موضوع تبصره «۵»، با اصول شصتم (۶۰) و پنجاه‌وپنجم (۵۵) قانون اساسی مغایر به‌نظر می‌رسد.
۳. اعطای مسئولیت به کمیته برای انتشار گزارش اجرای تبصره «۵» اصلاحی، نظر به شورایی بودن آن کمیته، مناسب به‌نظر نمی‌رسد و پیشنهاد می‌شود، این مسئولیت به رئیس کمیته داده شود و برای این تکلیف، ضمانت اجرای متناسبی وضع شود.
۴. عبارت (درجه شش موضوع قانون مجازات اسلامی) باید تبدیل به (درجه شش موضوع ماده (۱۸) قانون مجازات اسلامی) شود.
۵. از نظر ویرایشی نیز به‌نظر می‌رسد که باید کلمه «ها» به بعد از «شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های تابعه آن» اضافه شود. علاوه بر این عبارت «از میان فهرستی است که» باید به قبل از «توسط کمیته» اضافه شود.

## جمع‌بندی و پیشنهادهای اصلاحی

براساس گزارش کمیسیون اقتصادی درخصوص «طرح اصلاح قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی‌صلاح به‌عنوان حسابدار رسمی»، سازوکار تعیین حسابرس شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات عمومی تغییر کرده است؛ به‌نحوی که این اشخاص می‌بایست حسابرس و بازرس قانونی خود را از میان سازمان حسابرسی و فهرستی که توسط کمیته‌ای (متشکل از رئیس هیئت عالی نظارت سازمان حسابرسی به‌عنوان رئیس، مدیرعامل سازمان حسابرسی، رئیس هیئت عالی نظارت جامعه حسابداران رسمی ایران، دبیرکل جامعه حسابداران رسمی ایران و نماینده دیوان محاسبات کشور) که براساس شاخص‌های بیان شده تهیه می‌شود، انتخاب کنند. این اشخاص در حال حاضر برای انتخاب حسابرس مختار هستند.

با توجه به نکات بیان شده درخصوص مشکلات ساختار فعلی نظارت بر حرفه حسابرسی در کشور، صرف تغییر رویه انتخاب حسابرس شرکت‌ها، دستگاه‌ها و مؤسسات عمومی بدون ایجاد سازوکار نظارتی مستقل از حرفه و در نظر گرفتن تنبیهات و جرائم مؤثر برای متخلفان نمی‌تواند تغییرات مدنظر طراحان را ایجاد کند. لذا پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس، بازگرداندن طرح مورد بحث به کمیسیون اقتصادی جهت اعمال اصلاحات ذیل است:

۱. ایجاد سازوکار بررسی کیفیت گزارش‌های حسابرسی

۲. ایجاد سازوکار نظارتی مستقل از حرفه

۳. در نظر گرفتن تنبیهات مؤثر برای حسابرسان متخلف

همچنین با توجه به اینکه «طرح نظام جامع حسابداری و حسابرسی» با شماره ثبت ۲۵۹ در دستور کار کمیسیون اقتصادی مجلس قرار دارد و این طرح موضوعات گسترده تری شامل مرجع تهیه و تدوین استانداردها، چگونگی تعیین صلاحیت‌ها، ساختار و فرایند نظارت و ... را پیگیری می‌نماید، پیشنهاد می‌شود، کمیسیون اقتصادی مجلس گزارش هر دو طرح را به صورت یکجا به صحن علنی مجلس ارسال نماید.

شماره ماده	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
ماده واحده			✓	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس، بازگرداندن طرح مورد بحث به کمیسیون اقتصادی جهت اعمال اصلاحات ذیل است: ۱. ایجاد سازوکار بررسی کیفیت گزارش‌های حسابرسی ۲. ایجاد سازوکار نظارتی مستقل از حرفه ۳. در نظر گرفتن تنبیهات مؤثر برای حسابرسان متخلف	